

איך בונים קיסרות? הגות פוליטית בסין הקדומה

סמינר שנתי מס' 46311 תשע"ז 2016/2017 – יום ד' 10:30 חדר 2301 רוח
פרופ' יורי פינס (שעות הקבלה: יום ב' 13-14 חדר 6145);
טל. 5882853 (מ'); דוא"ל yuri.pines@mail.huji.ac.il
סילבוס זה מופיע באתר החוג באינטרנט: <http://eastasia.huji.ac.il>;
הקורס נתמך על ידי תוכנת ה-moodle (דרך <http://moodle2.cs.huji.ac.il>)

הקורס מתמקד בהגות של תקופת "המדינות הלוחמות" (453-221 לפנה"ס) בה עוצבו היסודות האינטלקטואליים של הקיסרות הסינית וגובשו עקרונות היסוד של התרבות הסינית המסורתית. נלמד את הזרמים הרעיוניים השונים של התקופה ונבין כיצד אגב ויכוחים סוערים בין ההוגים היריבים גובשו לבסוף ההסכמות הרחבות שעיצבו את אופיה של סין הקיסרית למשך למעלה מאלפיים שנה. כן ננסה לשאול אלו – אם בכלל – מהרעיונות הפוליטיים של תקופת "המדינות הלוחמות" עשויים להיות רלוונטיים בימינו.

הקורס מבוסס על קריאת המקורות (בתרגום) ודיון ביקורתי בהם בכיתה, ובמידה מצומצמת יותר – קריאת חומר מחקרי מערבי. נדרשת השתתפות פעילה בשיעור. **יש להכין את חומר הקריאה כמפורט להלן לפני כל שיעור.** חובות הקורס: 1. השתתפות פעילה (20-30% מהציון); 2. קריאת חובה לפני כל שיעור; 3. רפראט (הצגת מאמר או ספר בכיתה) (20-30%); 4. תרגיל בית במהלך הקורס (22 במרץ ל-19 באפריל) (40-50%). התלמידים שבהרו להגיש עבודה סמינריונית **חייבים להגיש את הצעתם לעבודה כולל ביבליוגרפיה ראשונית לא יאוחר מה-6 במאי 2017** (הגשת ההצעה היא חלק מהציון עבור העבודה עצמה). ציון העבודה הסופי ישפיע גם על ציון הקורס (עד 20%).

מרבית התרגומים של הטקסטים להלן מרוכזים במקראה: יורי פינס, *מקורות להגות פוליטית בסין המסורתית* (קובץ *תרגומים*) (PL 2487 A1 P56 2003), אבל הגרסאות המעודכנות שעליהן מבוסס הקורס מופיעות ב-moodle. ספר העזר העיקרי לקורס הוא Angus C. Graham, *Disputers of the Tao*, 1989 (B 127 T3 G69). אפשר – **ולתלמידים/ות שלא עברו את הקורס "מבוא לתולדות סין המסורתית ותרבותה" חובה!** – להיעזר גם בפרקים הרלוונטיים, ובייחוד פרק 9 ("מאה האסכולות" והתגבשות ההגות הסינית") מתוך הספר "צמיחתה של הקיסרות הסינית", מאת יורי פינס וגדעון שלח ובעריכת יצחק שיחור [רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2011]. ספר נוסף שעשוי לעזור לכם הוא Yuri Pines, *Envisioning Eternal Empire: Chinese Political Thought of the Warring States Era* (Honolulu, 2009), [JQ 1516 P56 2009]. ספר מבוא ראוי נוסף, אם כי רק בעבור מקצת הטקסטים הנדונים כאן, הוא Paul R. Goldin, *Confucianism* (Akumen, 2011).

1. 2 בנובמבר

מבוא: מקומה של המחשבה הפוליטית בתרבות ובהיסטוריה הסינית. המאפיינים הייחודיים של ההגות הסינית המסורתית. הגיבורים המיתולוגיים: הקיסר הצהוב (Huang Di), יָאוּ (Yao), שוֹן (Shun), יוּ (Yu). צדיקים ורשעים בשחר ההיסטוריה הסינית.

2. 9 בנובמבר

מהדת של שָׂאֵנְג (Shang) למחשבה הפוליטית של ג'ואו (Zhou). הדוכס מג'ואו (Zhou Gong). "הצו השמימי" (Tian ming). "הסגולה" (de) ופולחן האבות (xiao) ככוח פוליטי. התפוררות השלטון של ג'ואו ושינוי ביחסם של המדינאים לשמיים.

קריאה: "הצהרת קאנג" מ"ספר התעודות" (Shu jing). מזמורים מ"ספר השירים" (Shi jing). קריאה מומלצת: פרק 6 מ"צמיחתה של הקיסרות הסינית" (high-learn)

3. 16 בנובמבר

המשבר החברתי, הפוליטי והדתי של תקופת "האביב והסתיו" (Chunqiu). הנורמות הטקסיות (li) – תרופת הפלא לחולי החברתי. השליט והעם. מלחמה ושלום.

קריאה: קטעים מה"דזו ג'ואן" (Zuo zhuan) ומ"דברי הממלכות" (Guoyu). Yuri Pines, "Summary: The Chunqiu Legacy," from idem, *Foundations of Confucian Thought: Intellectual Life in the Chunqiu Period*, (Honolulu, 2002), pp. 205-216

[DS 747.15 P47 2002]

קריאה מומלצת: פרק 7 מ"צמיחתה של הקיסרות הסינית" (high-learn)

4. 23 בנובמבר

חדשנות ושמרנות של קונפוציוס. "איש המעלה" וגיבוש התפיסות האתיות. הטקסים והמוסר. התורה המדינית. כיבוד האבות.

קריאה: מאמרות קונפוציוס בתרגום אמירה כץ [2006], פרקים 4,8,12,13 (PL 2487 L85 2006).
Graham, *Disputers of the Tao*, pp. 9-22 (optional to 33) or Goldin, *Confucianism*, 7-30.
קריאת רשות: פרק 9 מ"צמיחתה של הקיסרות הסינית" (high-learn), עמ' 215-201

5. 30 בנובמבר

קונפוציוס כאדם: מופת למלומדים? המלומד והשלטון. תלמידיו של קונפוציוס. החינוך על פי קונפוציוס וגיבוש הכתובים הקנוניים.

קריאה: מאמרות, פרקים 1, 17, 18.
Sima Qian (Szuma Chien), "Confucius", in: Yang Hsien-i and Gladys Yang, trans.,
The Records of the Historian, pp. 1-27. (via moodle)
קריאה מומלצת: יורי פינס, "ההצלחה שבכישלון: קונפוציוס כמורה דרך של העם הסיני", אחרית-דבר למאמרות קונפוציוס בתרגום אמירה כץ, עמ' 521-560.

6. 7 בדצמבר

הרדיקליזם האתי של מו-דזה (Mozi): השויון החברתי וחיזוק הסמכות הפוליטית.
קריאה: מו-דזה, "לרומם את הראויים", "לרומם את האחדות", "אהבה אוניברסאלית" ו"נגד התוקפנות"
Graham, *Disputers of the Tao*, pp. 33-53.
קריאה מומלצת: פרק 9 מ"צמיחתה של הקיסרות הסינית" (high-learn), עמ' 222-215

7. 14 בדצמבר

מרד נגד החברה? מינימליזם, ספונטאניות ודיאלקטיקה של לאו-דזה (Laozi). חוקי היקום בשיח הפוליטי.
קריאה: "ספר הדרך והסגולה" מתוך ספר הדאו. תרגום: דן דאור ויואב אריאל (PL 2662 L3 T31 2007), עמ' 113-19.
קריאה מומלצת: Graham, *Disputers of the Tao*, pp. 215-235
פרק 9 מ"צמיחתה של הקיסרות הסינית" (high-learn), עמ' 230-222

8. 21 בדצמבר

"המדינה מעל לכל" והפרגמטיות הצינית של הלגליסטים. שאנג יאנג (Shang Yang) ושאן בו-קאי (Shen Buhai).
קריאה: "ספר שליט שאנג", פרקים 1, 4, 7, 18, 24.
קריאה מומלצת: פרק 9 מ"צמיחתה של הקיסרות הסינית", עמ' 237-230
רפראט:

Yuri Pines, "Alienating rhetoric in the *Book of Lord Shang* and its moderation,"
Extrême-Orient, Extrême-Occident 34 (2012): 79-110.

9. 28 בדצמבר

מנג-דזה (Mengzi): המלחמה המיידית למען המוסר הטהור. "השלטון המוסרי" (ren zheng). הפרט והחברה; המלומד והשליט.
קריאה: דן דאור, מתרגם, מנג-דזה, פרקים א', ו', ז', ו-י"ג (ירושלים: ביאליק, תשס"ט)
Graham, *Disputers of the Tao*, pp. 111-132.
קריאה מומלצת: פרק 9 מ"צמיחתה של הקיסרות הסינית" (high-learn), עמ' 237-244 או Goldin, *Confucianism*, pp. 39-66.

10. 4 בינואר

המלחמה היא שלום: "האסכולה הצבאית" והתמורות הצבאיות בתקופת "המדינות הלוחמות".
קריאה: "ראשית המלחמה" מ"האביב והסתיו של מר לו" (Lüshi chungiu).

סוֹן-דְּזֵה, "תורת המלחמה של סוֹן-דְּזֵה", פרקים 1-3 ו-11.
מ"תוכניות המדינות הלוחמות": "המלחמה בעבר ובהווה"
קריאה מומלצת: פרק 8 מ"צמיחתה של הקיסרות הסינית" (high-learn), עמ' 178-183
רפראט:

Mark E. Lewis, *Sanctioned Violence in Early China* (1990), 53-135 (HN 740 Z9 V55)

11.11 בינואר

דיפלומטים ומתנקשים: הגאווה העצמית של הֶשֶׁה. סוגיית ה"נאמנות" (ג'וֹנְגְּ 忠) בהגות הסינית.
קריאה: "ביוגרפיה של סו צ'ין" ו"זעמו של הֶשֶׁה" מ"תוכניות המדינות הלוחמות".

Mark Lewis, "Warring States: Political History," in: *The Cambridge History of Ancient China*, (1999), pp. 632-641 (DS 741.5 C35).

Sima Qian, "The Assassin Retainers", in William H. Nienhauser, tr., *The Grand Scribe's Records*, Vol. 7, ch. 26, pp. 319-334 (DS 748 S83 1994). (or: read translations into pinyin on <http://everything2.com/title/Zhuan+Zhu>, following two next biographies, and then read Jing Ke's biography translated by Sima Qian on Moodle)

רפראט:

Yuri Pines, *Envisioning Eternal Empire*, pp. 115-184 [JQ 1516 P56 2009].

12.18 בינואר

הצחוק המר והחלום האנרכיסטי של ג'וּאַנְגְּ-דְּזֵה (Zhuangzi). רלטיביזם, אינדיבידואליזם וביקורת חברתית
קריאה: ג'וּאַנְגְּ-דְּזֵה, "על השוואת הדברים" (פרק 2) ו"שיטפונות הסתיו" (פרק 17)
"השודד ג'ה" מתוך דן דאור, "המלומד והזונה", עמ' 117-124 (PL 2659 H4 M45).
פרק "אָנְגְּ ג'וֹ" (פרק 7) מלֶיֶה-דְּזֵה בתרגום דן דאור (PL 2662 L5 L51).
קריאה מומלצת: פרק 9 מ"צמיחתה של הקיסרות הסינית" (high-learn), עמ' 253-261
רפראט:

Van Norden, Bryan W. "Competing Interpretations of the Inner Chapters of the *Zhuangzi*." *Philosophy East and West* 46.2 (1996): 247-68.

Or: Billeter, Jean-François, "Stopping, Seeing and Language: An Interpretation of Zhuangzi's *Qi wulun*," tr. Mark Elvin, *East Asian History* 15-16 (1998), 1-32.

13.25 בינואר

ג'וּאַנְגְּ-דְּזֵה והשיח הרעיוני של ימיו. "אקדמיית ג'י-סִיָּא" 稷下: התפתחות השיח הפילוסופי. "אסכולת השמות" והאתגרים של ריבוי הדעות. סיכום ביניים: רטרופקטיבה על "מאה האסכולות".
קריאה: ג'וּאַנְגְּ-דְּזֵה, "העולם" (פרק 33) (במקראה).

14.1 במרץ

הסינתזה הקונפוציאנית: רציונליזם שמרני של סוֹן-דְּזֵה (Xunzi) כיסוד של קונפוציאניזם קיסרי.
קריאה: סוֹן-דְּזֵה, פרקים 8-9: "יעילות של הקונפוציאני" ו"שלטון המלך" (מקראה).

Paul R. Goldin, "Xunzi" in idem, *Confucianism*, pp. 67-98

קריאה מומלצת: פרק 9 מ"צמיחתה של הקיסרות הסינית" (high-learn), עמ' 261-269
רפראט:

Sato Masayuki, *The Confucian Quest for Order: The Origin and Formation of the Political Thought of Xun Zi* (Brill, 2003), 63-162.

15.8 במרץ

ההגות הלגליסטית במיטבה: חָאן פֵּי-דְּזֵה (Han Feizi).
קריאה: חָאן פֵּי-דְּזֵה, פרקים 49-50 ("חמשת הטפילים", "התורות הזוהרות").
קריאה מומלצת: פרק 9 מ"צמיחתה של הקיסרות הסינית" (high-learn), עמ' 269-275

Goldin, Paul. 2013. "Introduction: Han Fei and the Han Feizi." In Paul Goldin, ed., *Dao Companion to the Philosophy of Han Fei*. Dordrecht et al.: Springer: 1-21.

רפראט:

Yuri Pines, "Submerged by Absolute Power: The Ruler's Predicament in the *Han Feizi*," in Paul R. Goldin, ed., *Dao Companion to the Philosophy of Han Fei*. Berlin: Springer 2012: 67-86; and Romain Graziani, "Monarch and Minister: The Problematic Partnership in the Building of Absolute Monarchy in the *Han Feizi* 韓非子." In *Ideology of Power and Power of Ideology in Early China*. Ed. Yuri Pines, Paul R. Goldin, and Martin Kern, 155-180. Leiden: Brill, 2015.

15.16 במרץ

"אקדמיית ג'י-סי'א" 稷下: התפתחות השיח הפילוסופי. מטפיסיקה, פוליטיקה ואתיקה: ין ויאנג (陰陽), "חמשת היסודות" וחשיבה קורלטיבית.

קריאה: "האחדות הגדולה הולידה את המים"

Guanzi, "Four Seasons" Allyn W. Rickett, *Guanzi* (Princeton, 1998), Vol. 2, 108-117.

John Knoblock and Jeffrey K. Riegel, *The Annals of Lü Buwei* (Stanford, 2000), 5.2 (136-139); 13.2 (282-286) [PL 2663 L83 K66 2000].

קריאת רשות: פרק 9 מ"צמיחתה של הקיסרות הסינית" (high-learn), עמ' 253-244

רפראט:

Wang Aihe, *Cosmology and Political Culture in Early China* (Cambridge, 2000), 75-128 [DS 741.75 W36 2000]

22.17 במרץ (מועד חלוקת תרגיל בית)

רגישויות פוליטיות והשיח החתרני: סוגיית טיבו של השליט

קריאה:

Yuri Pines, "Disputers of Abdication: Zhanguo Egalitarianism and the Sovereign's Power," *T'oung Pao* 91.4-5 (2005), 243-300.

18.19 באפריל (מועד הגשת תרגיל בית)

הסינתזה הטרומ-קיסרית: קונפוציאנים, לגליסטים, דואאיסטים ב"אביבים וסתווים של מר לו" (*Lüshi*) (*chunqiu*).

קריאה: "אביבים וסתווים של מר לו": "הוקרת הכלליות", "הוקרת החיים", "לכבד אבות", "לבחון את ההווה".

מ"רשימות הטקסים": "אחדות גדולה ושגשוג זעיר."

John Knoblock and Jeffrey K. Riegel, *The Annals of Lü Buwei* (Stanford, 2000), 27-59 [PL 2663 L83 K66 2000].

קריאת רשות: פרק 9 מ"צמיחתה של הקיסרות הסינית" (high-learn), עמ' 278-275

19.26 באפריל

השמיים והאלים בהגות "המדינות הלוחמות".

קריאה: סלן-דן: "דיון אודות שמיים"; מו-דן: "הרצון השמימי"

רפראט:

Roel Sterckx, "Mozi 31: Explaining Ghosts, Again," and Nicholas Standaert, "Heaven as a Standard," in: Carine Defoort and Nicholas Standaert, eds., *The Mozi as Evolving Text: Different Voices in Early Chinese Thought*. Leiden: Brill, 2013: 95-142 and 237-270.

20.3 במאי

האלהה עצמית: "החכם" (שנג-ק'ן) בין האדם לאל.

קריאה: "המעשה הפנימי" (*Guanzi*, "Nei ye") מתוך ספר הדאו, עמ' 127-137.

דרך האמצע וקיומה, בתרגום אנדרו פלאקס (ביאליק, 2004), 63-139. [PL 2487 N75 2004]

רפראט:

Michael J. Puett, *To Become a God: Cosmology, Sacrifice, and Self-Divinization in*

Early China. Cambridge University Press, 2002. [BT 100 P84 2002]

10.21 במאי

לי סה (Li Si) והאיחוד של צ'ין (Qin). עלייתה ונפילתה של שושלת צ'ין ומקומה בהיסטוריה הסינית.
קריאה:

Sima Qian, "Basic Annals of the First Emperor of Qin", in: Burton Watson, trans.,
Records of the Grand Historian, Vol. 3, chpt. 6, 35-63 [DS 748 S83].

קריאת רשות: פרק 11 (שושלת צ'ין) מ"צמיחתה של הקיסרות הסינית"
רפראט:

Martin Kern, *The Stele Inscriptions of Ch'in Shih-huang: Text and Ritual in Early Chinese Imperial Representation* (New Haven, 2000) [DS 747.9 C47 K47 2000]

17.22 במאי

ההגות של האן המוקדמת (Former Han) בין "אי-עשייה" לאקטיביזם.
קריאה: לו ג'יא (Lu Jia), "אי-העשייה" (מתוך "דברים חדשים").
ג'יא יי (Jia Yi): "על הטעויות של צ'ין" מתוך:

Sima Qian, "Basic Annals of the First Emperor of Qin", in: *Records of the Grand Historian*, vol. 3, ch. 6, pp. 74-81 [DS 748 S83].

קריאה מומלצת: פרק 1 מ"סין הקיסרית המוקדמת" מאת יורי פינס וגדעון שלה, בעריכת יצחק שיחור
(רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2013)
רפראט:

Randal P. Peerenboom, *Law and Morality in Ancient China: The Silk Manuscripts of Huang-Lao* (SUNY 1993), 1-102 and 217-262 [B 126 P44 1993].

31.23 במאי

מ"מאה האסכולות" ל"לימודים קנוניים". שינוי יחסי השליט והמלומד.
קריאה:

Sima Qian, "The Biographies of the Confucian Scholars," in: Burton Watson, tr.,
Records of the Grand Historian, vol. 2, ch. 121: 355-372 [DS 748 S83 1993].

Mark E. Lewis, *Writing and Authority in Early China* (Albany: SUNY, 1999): 337-360
[PL 2280 L48].

קריאת רשות: פרק 2 מ"סין הקיסרית המוקדמת"
רפראט:

Michael Nylan, "A Problematic Model: The Han 'Orthodox Synthesis' Then and Now",
in Kai-Wing Chow, On-cho Ng and John B. Henderson, eds., *Imagining Boundaries: Changing Confucian Doctrines, Texts and Hermeneutics* (SUNY 1999), pp. 17-56
[BL 1855 I43 1999]

7.24 ביוני

בין "חאָי-נאַן-דָה" ל"גוֹנְג-זְאַנְג ג'וֹאַן" (*Gongyang zhuan*): האידיאולוגיה הקיסרית בפרשת דרכים.
קריאה:

Gentz, Joachim. 2015. "Long Live The King! The Ideology of Power between Ritual and Morality in the Gongyang zhuan 公羊傳." In Yuri Pines, Paul R. Goldin and Martin Kern, eds., *Ideology of Power and Power of Ideology in Early China*, 69-117. Leiden: Brill.

רפראט:

Griet Vankeerberghen, *The Huainanzi and Liu An's Claim to Moral Authority* (SUNY 2001) [BL 1900 H83 V36 2001].

14.25 ביוני

היקום בשרות הקיסר או תחיית השמיים בשיח הפוליטי? דוֹנְג ג'וֹנְג-שׁוּ (Dong Zhongshu) וגיבוש
האידיאולוגיה הקיסרית.
קריאה:

Gary Arbuckle, "Inevitable Treason: Dong Zhongshu's Theory of Historical Cycles And Early Attempts to Invalidate the Han Mandate," *Journal of the American*

Oriental Society, Vol. 115, no. 4, (1995), pp. 585-597

26. 21 ביוני

כלכלה ואידיאולוגיה בחאן המוקדמת.
קריאה: "דיוני המלח והברזל", פרק 1-2.

Donald B. Wagner, *The State and Iron Industry in Han China* (Copenhagen, 2001), [DS 748 W34]

27. 28 ביוני (השיעור יתקיים במועד אחר בתיאום עם התלמידים)
סיכום: המחשבה הפוליטית בסין הקיסרית.

List of translations of major Chinese texts into English

- Lau, Dim-cheuk, tr., *Lun Yu* [PL 2478 L85 1979]
Burton Watson, tr., *Mozi* [PL 2662 M6 A63 2003] (or translation by Ian Johnson [B 128 M77 E5 2010])
Lau, Dim-cheuk, tr., *Dao de jing* [PL 2662 L3 T33 1982]
Lau, Dim-cheuk, tr., *Mencius* [PL 2662 M4 A1153 1984]
Yuri Pines, *The Book of Lord Shang* (Columbia, 2017)
Sawyer, Ralph D., *Sun-Tzu ping fa* [U 43 C6 S8638]
Crump, J.I., trans., *Legends of the warring states: persuasions, romances, and stories from Chan-kuo ts'e* [DS 747.2 C725 1998]
Burton Watson, tr., *The complete works of Chuang Tzu* [PL 2662 C8 A13 1968]
Eric L. Hutton, *Xunzi* (Princeton, 2014)
Burton Watson, trans., *Han Fei Tzu* (PL 2662 H32 A63 1964)
Knoblock, John & Riegel, Jeffrey, *The Annals of Lü Buwei* [PL 2663 L83 K66 2000]
Ku Mei-Kao, trans., *Chinese Mirror for Magistrates* [DS 748 L82 H753]
Gale, Esson M., *Discourses on salt and iron* [HD 9213 C42 H82]